

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра педагогіки

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. Гаврилюк С. В. _____

_____ 2016р.

**СОЦІАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО
ВІКУ**

РОБОЧА ПРОГРАМА

вибіркової навчальної дисципліни

спеціаліста

напряму підготовки 0101 Педагогічна освіта

спеціальності 7.01010101 Дошкільна освіта

Робоча програма навчальної дисципліни Соціальна компетентність дітей дошкільного віку для студентів за напрямом підготовки 0101 Педагогічна освіта, спеціальністю 7.01010101 Дошкільна освіта”17” вересня, 2015 р. - 10 с.

Розробники: Дурманенко О.Л., кандидат педагогічних наук, старший викладач.

Рецензент: Бартків О.С., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та педагогіки вищої школи

Робоча програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри педагогіки

протокол № 2 від 16 вересня 2015 р.

Завідувач кафедри: _____ (Смолюк І.О.)
(підпис)

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією педагогічного інституту

протокол № 2 від 17 вересня 2015 р.

Голова науково-методичної комісії факультету (інституту) _____ (Антонюк В.З.)
(підпис)

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою університету

протокол № ____ від ____ . ____ . 20__ р.

Вступ

Навчальна дисципліна належить до циклу дисциплін вільного вибору ВНЗ в системі підготовки освітньо-кваліфікаційного рівня „спеціаліст”.

В умовах перехідного періоду перед педагогами та психологами постає складне завдання формування соціальної компетентності наступного покоління. Проблема формування соціальної компетентності акумулює в собі багато значних та вагомих питань, характерних не лише для перехідного періоду розвитку України, а й для реформування системи освіти та виховання, де компетентнісний підхід стає дедалі актуальним.

Показниками соціальної компетентності дитини дошкільного віку є оптимальна для вікового періоду модель провідної діяльності, тобто уміння свідомо мотивувати свої дії, здатність використовувати засоби досягнення мети, характерні для обраної діяльності, здатність досягти позитивного результату, спроможність реалістично оцінити свої результати, уміння виявляти різні форми активності у сферах життєдіяльності, здатність виявляти розвинуті базові моральні якості особистості.

Компетентність дитини у сферах життєдіяльності, а саме «Природа», «Культура», «Люди», «Я сам» забезпечується багатопрофільним системним підходом до формування базових компетентностей, зокрема самоосвітньої, особистісної, громадянської тощо.

Курс “Соціальна компетентність дітей дошкільного віку” покликаний слугувати поглибленню і розширенню професійної підготовки спеціалістів у галузі дошкільної освіти, становленню творчої індивідуальності педагога, що розвивається і формується в умовах альтернативної освіти, змісту і технології навчання та виховання.

Дана програма, її зміст і структура орієнтовані на нову галузь педагогічної науки - педагогічну інноватику, на поглиблене ознайомлення студентів із новітніми досягненнями сучасної науки, прогресивними зарубіжними та вітчизняними освітньо-виховними технологіями. Передбачається, що до моменту вивчення курсу “Соціальна компетентність дітей дошкільного віку” студентами засвоєні програми з теорії виховання й навчання, історії педагогіки, дитячої психології, окремих методик.

Програма включає три теоретичні блоки-розділи, передбачає проведення лекційних та семінарських занять, а також організацію самостійної дослідницької роботи студентів. На лекції виносяться найзагальніші теоретичні питання, що забезпечують цілісне розуміння провідних проблем соціальної компетентності дітей дошкільного віку, концептуальних положень авторських освітньо-виховних технологій, що закладають методологічні та наукові засади для подальшої самостійної роботи. Семінарські заняття передбачають теоретичні дискусії, що сприяють осмисленню провідних ідей педагогічної інноватики, формуванню аналітичних умінь, розвитку аргументованої позиції в оцінюванні окремих освітньо-виховних технологій. Практичні заняття передбачають формування готовності студентів до формування соціальної компетентності дітей дошкільного віку, знайомство з технологією розробки і освоєння нововведень, методикою організації роботи по формуванню соціальної компетентності дошкільників.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		заочна
Кількість кредитів 3,5	0101 Педагогічна освіта	вибіркова
	7.01010101 Дошкільна освіта	Рік підготовки: 6
		Семестр: 1

		Лекції 8 год.
		Практичні 8 год.
Загальна кількість годин 126	спеціаліст	Самостійна робота 56 год.
		Індивідуальна робота 54 год.
		Форма контролю: <u>екзамен</u>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення курсу полягає в озброєнні спеціалістів знаннями про розвиток соціальної компетентності дітей дошкільного віку (4–6 років), тобто забезпечення повноцінного фізичного, соціального, пізнавального та естетичного розвитку особистості дитини шостого року життя.

Завдання вивчення курсу: не тільки розкриття основних чинників, умов формування соціальної компетентності дошкільників, але й розгорнутий аналіз методів, прийомів роботи з дітьми дошкільного віку, а також шляхів реалізації завдань формування соціальної компетентності вихованців дошкільного закладу. Передбачається вивчення найбільш типових освітньо-виховних технологій, що відрізняються якісною своєрідністю, яскраво вираженим авторським підходом до трактування педагогічних ідей. Детально розглядаються насамперед ті концепції та освітні проекти, які стали основою масових педагогічних рухів, дали імпульси розвитку гуманістичної педагогіки.

Знання й уміння студента після опанування курсу:

Працюючи над вивченням курсу, студент має засвоїти наступні **знання**:

- зміст поняття соціальна компетентність;
- структура соціальної компетентності;
- компоненти соціальної компетентності;
- програмове забезпечення проблеми формування соціальної компетентності дітей дошкільного віку.

оволодіти уміннями:

- аналізувати нормативно – правову базу з питань соціальної компетентності дітей дошкільного віку;
- вміло підбирати методи та прийоми роботи з дітьми по формуванню їх соціальної компетентності.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Зміст та структура соціальної компетентності.

Зміст поняття соціальна компетентність. Дослідження проблеми соціальної компетентності. Структура соціальної компетентності. Питання сутності, змісту та структури соціальної компетентності.

Тема 2. Становлення дошкільника як соціальної особи.

Соціальна вихованість як складова соціальної компетентності. Впровадження в практику роботи дошкільного навчального закладу компетентнісного підходу до особистості. Вікові сходинки соціального зростання. Фази соціального зростання дошкільника. Динаміка соціального розвитку дошкільника. Соціалізованість дошкільника як результат його соціалізації. Соціальна ситуація розвитку. Завдання соціального розвитку дошкільника. Особистість і соціальний контроль. Оцінка та самооцінка дошкільника. Соціальний розвиток та індивідуальний досвід дошкільника. Соціальна активність та обдарованість дошкільника.

Тема 3. Особливості розвитку соціальної компетентності хлопчиків та дівчаток.

Стать як чинник соціального розвитку. Зміст і напрями статевого виховання дошкільників. Напрями статевого виховання дошкільників. Статевий досвід дошкільників. Типові помилки дорослих у статевому вихованні дошкільників. Особливості представників різної статі. Організація життєдіяльності хлопчиків. Організація життєдіяльності дівчаток.

Тема 4. Розвиток соціально – морального потенціалу дошкільника.

Зв'язок морального і соціального. Формування у дошкільника соціальних почуттів, умінь та якостей. Соціальні почуття, уміння, якості дошкільника. Характерні ознаки соціальних, почуттів. Напрями і методи соціально – морального розвитку дошкільників.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лек.	Практ. (Семін.)	Інд.	Сам. роб.
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Зміст та структура соціальної компетентності.	34	2	2	13	14
Тема 2. Становлення дошкільника як соціальної особи.	31	2	2	14	14
Тема 3. Особливості розвитку соціальної компетентності хлопчиків та дівчаток.	31	2	2	14	14
Тема 4. Розвиток соціально – морального потенціалу дошкільника.	30	2	2	13	14
Усього годин	126	8	8	54	56

5. Теми практичних занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Тема: Соціальний вплив на дошкільника 1. Дитина як учасник соціального впливу. 2. Соціальна поведінка дошкільника як наслідок соціального впливу.	2

	<p>3. Соціальний статус і соціальний вплив на дошкільника.</p> <p>4. Соціальне життя та індивідуальність дошкільника.</p> <p>5. Форми соціальної поведінки дошкільника.</p>	
2	<p>Тема: Життєва компетентність дошкільника</p> <p>1. Зміст та структура життєвої компетентності.</p> <p>2. Дослідження проблеми життєвої компетентності.</p> <p>3. Питання сутності та змісту життєвої компетентності дошкільника.</p> <p>4. Структура життєвої компетентності.</p>	2
3	<p>Тема: Технологія розвитку соціальної компетентності дошкільника</p> <p>1. Психолого-педагогічні засоби розвитку соціальної компетентності дошкільника.</p> <p>2. Програма розвитку й навчання дитини у днз</p> <p>3. Аналіз нормативно - правової бази сучасного дошкільного навчального закладу.</p> <p>4. Форми роботи з вихованцями дошкільного навчального закладу по розвитку соціальної компетентності.</p>	2
4	<p>Тема: Становлення і розвиток соціального досвіду дитини</p> <p>1. Соціальний досвід дошкільника. Рівні соціального досвіду дитини дошкільного віку.</p> <p>2. Стадії освоєння соціальних ролей.</p> <p>3. Становлення образу світу в соціальному становленні дошкільника.</p> <p>4. Становлення образу себе в соціальному досвіді дошкільника.</p>	2
	Разом	8

6. Самостійна робота

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Роль педагога у системі М. Монтесорі.	8
2	Соціальна вихованість як складова соціальної компетентності.	8
3	Соціальна активність та обдарованість дошкільника.	8
4	Становлення образу світу в соціальному становленні дошкільника.	8
5	Стать як чинник соціального розвитку.	8
6	Напрями статевого виховання дошкільників.	8
7	Гендерне виховання дошкільників.	8
	Разом	56

7. Форма підсумкового контролю успішності навчання: екзамен.

Питання до екзамену з курсу

«Соціальна компетентність дітей дошкільного віку»

1. Структурно-функціональний аналіз поняття соціальної компетентності особистості.
2. Основні ознаки соціальної компетентності.
3. Аналіз змісту поняття «Компетентність», «Соціальна компетентність».
4. Теоретичні підходи до поняття «соціальна компетентність».
5. Складові соціальної компетентності.
6. Основні функції соціальної компетентності особистості.
7. Соціальна вихованість як складова соціальної компетентності.
8. Гендерне виховання дошкільників.
9. Роль педагога у системі М. Монтесорі.
10. Соціальна активність та обдарованість дошкільника.
11. Стать як чинник соціального розвитку.
12. Напрями статевого виховання дошкільників.
13. Періодизація етапів соціалізації, набуття соціального досвіду дошкільників.
14. Соціальний досвід як складова соціалізації дитини дошкільного віку.
15. Особливості формування соціального досвіду у дітей дошкільного віку.
16. Критерії рівня сформованості соціального досвіду.
17. Роль соціального середовища у формуванні соціального досвіду в дошкільників.
18. Взаємодія ДНЗ і сім'ї як умова успішного формування соціального досвіду в дошкільників.
19. Вікові прояви соціальної компетентності дітей дошкільного віку.
20. Підготовка дітей до школи: сучасний стан та проблеми.
21. Дитина як учасник соціального впливу.
22. Соціальна поведінка дошкільника як наслідок соціального впливу.
23. Соціальний статус і соціальний вплив на дошкільника.
24. Соціальне життя та індивідуальність дошкільника.
25. Форми соціальної поведінки дошкільника.
26. Зміст та структура життєвої компетентності.
27. Дослідження проблеми життєвої компетентності.
28. Психолого-педагогічні засоби розвитку соціальної компетентності дошкільника.
29. Програма розвитку й навчання дитини у днз.
30. Форми роботи з вихованцями дошкільного навчального закладу по розвитку соціальної компетентності.
31. Аналіз нормативно - правової бази сучасного дошкільного навчального закладу.
32. Соціальний досвід дошкільника. Рівні соціального досвіду дитини дошкільного віку.
33. Стадії освоєння соціальних ролей.
34. Становлення образу світу в соціальному становленні дошкільника.
35. Становлення образу себе в соціальному досвіді дошкільника.
36. Соціальна вихованість як складова соціальної компетентності.
37. Вікові сходинки соціального зростання.
38. Динаміка соціального розвитку дошкільника.
39. Оцінка та самооцінка дошкільника.
40. Соціальна активність та обдарованість дошкільника.
41. Зміст і напрями статевого виховання дошкільників.
42. Напрями статевого виховання дошкільників.
43. Статевий досвід дошкільників.
44. Типові помилки дорослих у статевого вихованні дошкільників.
45. Організація життєдіяльності хлопчиків. Організація життєдіяльності дівчаток.
46. Соціальні почуття, уміння, якості дошкільника.
47. Напрями і методи соціально – морального розвитку дошкільників.

48. Ціннісне ставлення до здоров'я у дошкільників.
49. Концепція розвитку дошкільної освіти на 2010-2016 рр.
50. Особливості впливу засобів масової інформації на соціалізацію дітей дошкільного віку.

8. Методи навчання: лекція, бесіда (репродуктивна, проблемно-пошукова), інструктаж, метод ілюстрацій (використання схем, таблиць, графіків, малюнків тощо), метод демонстрацій (використання технічних засобів навчання), практичні методи (розв'язування педагогічних задач, виконання практичних завдань, захист проєктів, , підготовка рефератів, статей, анотацій), навчальні дискусії, ділові та рольові ігри, заохочення, методи контролю (усний, письмовий, тестовий, графічний, самоконтроль).

9. Методи та засоби діагностики успішності навчання: усне опитування (фронтальне, індивідуальне), письмовий контроль (понятійний диктант, експрес-контроль, письмові роботи, контрольні роботи), графічна перевірка (складання таблиць, схем), практичний контроль (розв'язування педагогічних задач, виконання практичних завдань, захист проєктів), тестовий контроль (поточний, модульний), ділові та рольові ігри, дискусії, самоконтроль (самоаналіз, самооцінка, пошук помилок).

10. Оцінювання

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінюючи рівень засвоєння знань вступника з теорії навчання враховують:

- системність знань;
- необхідний обсяг і зміст понятійного апарату;
- засвоєння і усвідомлення провідних дидактичних ідей;
- цілісність осягнення знань про дидактичні концепції;
- якість і правильність знань;
- особистісну переконаність в істинності тих чи інших науково-дидактичних положень;
- уміння аргументовано обґрунтовувати власну педагогічну позицію й відстоювати її.

Оцінка «Відмінно»

Студент продемонстрував глибокі, системні знання, досконале володіння понятійним апаратом, розуміння змісту дидактичних теорій, уміння відтворювати ознаки тих чи інших дидактичних явищ та встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між ними, наявність пізнавального інтересу до дидактичних проблем, сформованість власних оцінок дидактичних процесів.

Оцінка «Добре»

Студент продемонстрував належний рівень володіння понятійним апаратом, розуміння змісту провідних ідей дидактики, власні узагальнені оцінки педагогічних фактів, явищ, процесів. Проте у відповіді мають місце окремі неточності та огріхи, недостатність уміння виявляти і пояснювати закономірності і взаємозв'язки у дидактичних системах.

Оцінка «Задовільно»

Студент виявив поверхові, фрагментарні знання, недостатнє володіння понятійним апаратом, відсутність цілісності знань про дидактичні теорії і концепції, невміння порівнювати, класифікувати, концентрувати теоретичні знання. Для відповіді характерні

суттєві помилки в оцінці дидактичних явищ, фактів, несформованість власних поглядів на дидактичні процеси.

Оцінка «Незадовільно»

Відповідь студента свідчить про низький рівень володіння обсягом і змістом понятійного апарату, нерозуміння змісту теорій дидактичної науки, фрагментарність знань з дидактики. Студент допускає суттєві помилки в характеристиці дидактичних явищ, фактів, демонструє аморфність поглядів на дидактичні процеси.

Методичне забезпечення

1. Дурманенко О.Л. Моніторинг організації виховної роботи в університеті: дослідно-експериментальна програма / О.Л.Дурманенко. – Луцьк: Вежа-Друк, 2011. – 84с.
2. Корміна Л.І. Педагогіка і методика викладання в закладах освіти: методична розробка з дисципліни / Л.І. Корміна. – Луцьк: ПВД «Твердиня», 2011. – 52с.
3. Корміна Л.І. Педагогічна практика студентів: виховна робота у школі: методична розробка / Л.І. Корміна. – Луцьк: ПрАТ «Волинська обласна друкарня», 2012. – 82с.

11. Список джерел

ОСНОВНІ:

1. Базовий компонент дошкільної освіти. Нова редакція. / Науковий керівник: А.М.Богуш, дійсний член НАПН України, проф., д-р пед.наук.; Авт. кол-в: Богуш А.М., Беленька Г.В., Долинна О.П., і ін. // Вихователь-методист дошкільного закладу. Спецвипуск. Київ. 2012.
2. Бурова А., Долинна О. Інтеграційні процеси в освіті // Палітра педагога. – 2002 – №1.
3. Гавриш Н. Інтеграція – питання не тактики, а стратегії // Дошкільне виховання : Щомісячний науково-методичний журнал для педагогів і батьків Міністерства освіти і науки України. - 2005. - №4.
4. Гончаренко А.М. Комунікативна компетентність – головна мета // Дошкільне виховання. – 2008 – №7.
5. Голота Н.М. Концептуальні підходи до впровадження оновленого Базового компонента дошкільної освіти України у практику роботи ДНЗ.-Електронний ресурс.- Режим доступу: archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_
6. Кононко О.Л. Виховуємо соціально компетентного дошкільника: Наук.-метод. посіб. – К.: Світич, 2009.
7. Кононко О.Л. Орієнтир сьогодення – компетентна особистість // Дошкільне виховання. – 2005 – №7.
8. Овчарук О. Компетентності як ключ до оновлення змісту освіти // Стратегія реформування освіти в Україні: Рекомендації з освітньої політики. – К.: К.І.С., 2003.
9. Програма виховання і навчання дітей від 2 до 7 років «Дитина» (наук. кер. Проскура О.В., Кочина Л.П., Кузьменко В.У., Кудикіна Н.В.). Київ. 2013.

ДОДАТКОВІ:

1. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку „Я у Світі”/ Наук. кер. та заг. ред. О.Л. Кононко. - 3-тє вид., випр. - К.: Світич, 2009. - 430 с.

2. Методичні аспекти реалізації Базової програми розвитку дитини дошкільного віку „Я у Світі”/ Наук. кер. та заг. ред. О.Т. Кононко. - 2-ге вид., випр. - К.: Світич, 2009. - 208 с.
3. Бурова А.П. Організація ігрової діяльності дітей дошкільного віку/ Тернопіль: Мандрівець, 2010. - 256 с.
4. Богуш А.М. Методика навчання дітей української мови в дошкільних навчальних закладах. Підручник: 2-ге видання, доповнене і перероблене. - К.: Видавничий дім «Слово», 2008. - 440 с
5. Богуш А.М. Готуємо руку дитини до письма: 3-тє вид., зі змін, і доповн./ Тернопіль: Мандрівець, 2009. — 108 с.
6. Вільчковський Е.С., Денисенко Н.Ф. Організація рухового режиму дітей у дошкільних навчальних закладах: Навчально-методичний посібник/ Тернопіль: Мандрівець, 2008. - 128 с.
7. Гончаренко А.М. Розвиток мовленнєвої компетентності старших дошкільників: Навчально-методичний посібник до Базової програми розвитку дитини дошкільного віку „Я у Світі”/ К.: Світич, 2009. - 160 с. - Бібліогр.: с. 150-151.
8. Денисенко Н.Ф., Лиходід Л.В., Лупінович С.В., Михайличенко А.Ф. Витоки здоров'я дитини: Навчально-методичний посібник/ Тернопіль: Мандрівець, 2010. — 160 с.
9. Зайцева Л.І. Формування математичної компетентності старших дошкільників: Методичний посібник/ Х.: Веста: Видавництво „Ранок”, 2008. — 160 с.: іл.
10. Н.Калмикова Л.О., Марченко Н.В., Дем'яненко С.Д., Порядченко Л.А. Розвиток мовлення дітей старшого дошкільного віку: Монографія. - К.: Вид-во «ПП Мед-ведєв», 2007. - 304 с.
11. Кононко О.Л. Виховуємо соціально компетентного дошкільника: навчально-методичний посібник до Базової програми розвитку дитини дошкільного віку Я у Світі”/ К.: Світич, 2009. - 208 с. - Бібліогр.: с. 194-202.
12. Ладивір С.О., Долинна О.П., Котирло В.В., Кулачківська С.С., Тищенко С.П., Вовчик-Блакитна О.О., Приходько Ю.О. Виховання гуманних почуттів у дітей: Серія "Дитина замовляє розвиток". За наук.ред. Т. Піроженко, С. Ладивір, Ю. Манилюк/ Тернопіль: Мандрівець, 2010. - 168 с.
13. Лохвицька Л.В., Андрищенко Т.К. Дошкільникам про основи здоров'я: Навчально-методичний посібник: 2-ге вид., оновл./ Тернопіль: Мандрівець, 2008. - 192 с. *
14. Піроженко Т.О. Комунікативно-мовленнєвий розвиток дошкільника/ Тернопіль: Мандрівець, 2010.- 152 с.
15. Піроженко Т.О. Особистість дошкільника: перспективи розвитку: Навчально-методичний посібник/ Тернопіль: Мандрівець, 2010. - 136 с.
16. Поніманська Т.І., Козлюк О.А., Марчук Г.В. Виховання людяності (До Базової програми розвитку дитини дошкільного віку „Я у Світі”): Методичний посібник/ К.: Міленіум, 2008. - 138 с.
17. Старченко В.А. Формування логіко-математичної компетентності у старших дошкільників: Навчально-методичний посібник до Базової програми розвитку дитини дошкільного віку „Я у Світі”/ К.: Світич, 2009. - 80 с. - Бібліогр.: с. 74- 76.
18. Терещенко О.П. Розвиток творчості старшого дошкільника в образотворчій діяльності: Навчально-методичний посібник до Базової програми розвитку дитини дошкільного віку „Я у Світі”/ К.: Світич, 2009.: іл. - 112 с. - Бібліогр.: с. 105-107.
19. Українська мозаїка. Посібник-хрестоматія/ Упоряд. Долинна О.П., Низковська О.В., Вакуленко Н.І., Копейкіна О.А. - К.: АВДІ, 2008. - 256 с.: іл.